

Lesbrief 'Een excursie in je broekzak'

Doel:	Alle leeftijden
Materialen:	Zoekkaarten, eventueel telefoon met internet
Groepsgrootte:	Individueel tot hele klas
Duur:	Van een kwartiertje zoeken tot een dagdeel naar buiten

Inleiding

De Gooise natuur is altijd dichtbij! In tien minuten sta je hier – fietsend of lopend – in de natuur. Ook voor lessen kun je daar gebruik van maken. Dat kan via ons educatief aanbod, maar je kunt ook zelf op stap. Een buitenles is leuk én leerzaam, en hoeft niet super veel voorbereiding te kosten. Buiten zijn is goed voor kinderen – ze bewegen meer, en het is bewezen dat vaker buiten komen een positieve impact heeft op zelfvertrouwen, het brein en uiteindelijk ook de concentratie. Met deze lesbrief willen we je helpen om zelf een excursie te organiseren zonder veel extra materiaal. Een excursie in je broekzak.

Deze lesbrief geeft je informatie over een natuurexcursie vanuit je schoolplein. Dat kan in een natuurgebied, maar je zult merken dat er op het schoolplein of een park om de hoek al verrassend veel te vinden is. Je gaat versteld staan wat je kan doen, hoe eenvoudig dat is en hoeveel biodiversiteit je wel niet tegenkomt! En veel heb je er niet voor nodig.

Ga op je knieën en til wat blaadjes of een steen op. Hieronder zitten vaak allerlei kleine bodemdierpjes. Een aantal staan op onze zoekkaart. Of gebruik de zoekkaarten van IVN of ARK, er is heel veel beschikbaar!

Liever vogels spotten? Kijk omhoog! De kunst van een natuurexcursie zit hem in kijken en luisteren. Kijk, kijk nog een keer en let op! Voor je het weet heeft je klas het niet meer over “vogels” maar over merels, roodborsten, spreeuwen, kokmeeuwen en spechten!

De plantkundige uithangen? Maak een blaadjesherbrium en laat leerlingen vijf verschillende bladeren zoeken. Met de app 'ObsIdentify' Zoek je namen en bijzonderheden van de gevonden soorten op. Je kan zelfs bordjes op het schoolplein gaan plaatsen. Binnen een uur is je schoolplein een botanische tuin!

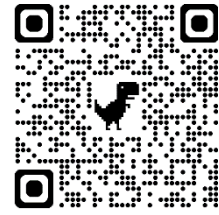
Aansluitend kerndoel:

- Kerndoel 40 – De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.

Wist je dat? Je geen volleerd bioloog hoeft te zijn om soorten te zoeken? Met goed kijken en handige hulpmiddelen kom je een heel eind!

Voorbereiding

- Zoek uit welk natuurgebied je wilt bezoeken
- Bestel via de GNR-webshop (gebruik de QR-code) de [heidezoekkaart](#) of [boszoekkaart](#)
Tip: voor educatieve doeleinden mag je deze kopiëren.
- Prik een datum. Dit kan in principe jaarrond zijn.
- Meld ouders/verzorgers dat jullie de natuur in gaan en laat ze de kinderen gepast kleden. Denk aan dichte schoenen, bescherming tegen de zon of juist regenkleding.
- Plan hoe je erheen gaat. Tip: te voet of met de fiets maak je er een complete buitenervaring van.
- Meld je bezoek aan via gooisnatuurreservaat@gnr.nl. In geval van bijzonderheden stellen we jullie op de hoogte. Ook kun je hier terecht met vragen.

Meenemen op excursie

- Voldoende eten en drinken voor tijdens het bezoek.
- Een vuilniszak, in onze natuurgebieden zijn geen afvalbakken dus neem alles ook weer mee terug.
- De zoekkaart niet vergeten in je broekzak te steken.

Waar ga je heen?

Misschien ben je al bekend in de omgeving van school, of juist niet. Verken lopend of fietsend het dichtstbijzijnde natuurgebied. Via Google Maps krijg je makkelijk overzicht (zet de instelling op satelliet, de paden zie je goed lopen).

Wat voor plek kun je gebruiken? Het liefst vind je een stuk waar je overzicht hebt om met een klas aan de slag te gaan. Denk aan een open plek zoals heide of gras, of een ruim pad in het bos. Het liefst geen fietspad, die zijn best druk. Een ruiterpad mag officieel niet. Eventueel rond een bankje?

Baken het terrein af waar je aan de slag gaat. Spreek met de leerlingen af waar ze mogen komen: bijvoorbeeld "tot dat zandpad" of "niet voorbij die dikke/witte/opvallende boom".

Regels in de natuur

In al onze gebieden gelden de toegangsvoorwaarden van het Goois Natuurreservaat. De belangrijkste regels vind je op onze toegangsborden, en als je meer wilt weten kun je dat op [onze website](#) vinden.

Niet vergeten:

- Blijf op de paden.
- Houd rekening met andere gebruikers.
- Houd minstens 25m afstand tot grote grazers (zeker met een drukke groep kinderen!).
- Niets beschadigen of plukken. Laat kinderen dus voorzichtig zijn als ze iets bekijken.

Als je een handje kastanjes of bramen wilt meenemen mag dat, maar niet meer. Dit is belangrijk eten voor wilde dieren.

Valt jouw activiteit niet binnen de toegangsvoorwaarden? Dan heb je misschien een officiële toestemming nodig. Neem contact op met de [coördinator educatie](#).

Een buitenles – wat extra tips

- Maak van te voren duidelijke afspraken met de leerlingen over wat ze wel en niet mogen doen. Spreek een verzamelplek af zoals een grote boom of een bankje.
- Spreek samen een signaal af om te verzamelen of wanneer de les ten einde is. Een fluitje kan daarin heel handig zijn als je niet zo'n luide stem hebt.
- Laat de kinderen van te voren naar de wc gaan. Bedenk wat je kunt doen als een kind toch tijdens de les naar de wc moet (is er horeca dichtbij, kun je makkelijk terug naar school, toch maar een grote struik voor een keer?).
- Is het te koud of te nat? Welnee joh! De regen meemaken in de natuur is óók bijzonder! Vraag ouders vooraf om de kinderen een goede jas aan te trekken. Dat maakt ontzettend veel uit. Houd de kinderen in beweging en kort het eventueel een beetje in.
- Neem wat loeppotjes mee. Daar kun je insecten (voorzichtig!) in doen en aan de hele klas laten zien. Vergeet niet de insecten weer vrij te laten.

Soorten herkennen: hulplijnen

Je kunt gebruik maken van de heidezoekkaart of boszoekkaart voor deze excursie. Met zo'n relatief simpel hulpmiddel – past gewoon in je broekzak – kunnen kinderen van allerlei leeftijden al snel uit de voeten.

Je zult merken dat ze ook soorten vinden die daar niet op staan. Geen paniek! Neem een hulplijn mee als je zelf hier niet zo in thuis bent. Bijvoorbeeld met soorten- en determinatiegidsen, misschien zijn er wel aanwezig op school of bij de bibliotheek? Ook zijn er hele mooie zoekkaarten te vinden met een eigen thema, waarmee kinderen zelf goed leren kijken naar wat ze gevonden hebben. [IVN Natuuureducatie](#) biedt hele handige aan.

En maak slim gebruik van technologie. Download de app **ObsIdentify**. Deze app herkent wilde dieren en planten door middel van een foto. Super handig en ook erg leuk.

Of wil je liever weten welke vogel je hoort zingen? Ook daar is een hulplijn: de app **Merlin**. Deze kan zowel vogelgeluiden direct herkennen als een geluid afspelen, bijvoorbeeld omdat je wilt laten horen hoe een merel klinkt.

Deze apps hebben de meeste natuurgidsen en boswachters tegenwoordig ook gewoon op hun telefoon. Echt ontzettend handig en toegankelijk. Voor je het weet sta je met de hele klas vol spanning te luisteren en overal foto's van te maken.

Ga je mee naar buiten op ontdekking? Hier leven heel veel soorten! Zoals allerlei kriebelbeestjes, vogels, planten, paddenstoelen. Wat kun jij vinden?

Door goed te kijken, kun je er achter komen wat hier allemaal leeft. Neem een zoekkaart en kijk welke van de dieren en planten kunt vinden. Heb je iets gevonden dat niet op de zoekkaart staat? Vraag om hulp.

Niets te vinden? Let goed op, kijk om je heen. Ook naar boven! Wat vliegt daar?
En draai een steen of tak om. Wie leven daar onder?
Wat voor verschillende vormen van blaadjes kun je vinden?

Schrijf op – of teken – wat je hebt gevonden:

Achteraf

Leerlingen zullen met bijzondere vondsten aankomen zoals afgevallen vruchten en nootjes, een veer, schepjes, regenwormen, enzovoort! dat is ook leuk voor een klassengesprek, in de buitenlucht natuurlijk!

Laat de kinderen de soorten bij elkaar zetten. Bijvoorbeeld op een groot vel papier. Maak een tekening van een aantal soorten. Wat voor planten en dieren vinden de kinderen mooi? Waarom?

Als de kinderen digitaal vaardig genoeg zijn, kun je de waarnemingen samen uploaden naar de landelijke website Waarneming.nl. Zijn de soorten die jullie hebben gevonden zeldzaam of niet? Zijn ze eerder in de buurt gevonden?

Wil je de excursie uitbreiden of herhalen?

Dat kan! Wat kun je zoal doen?

- Maak er een **bingo** van! Gebruik de zoekkaarten (of de resultaten van jullie eerste excursie) om een bingokaart te maken. Daag de kinderen uit om het in groepjes tegen elkaar op te nemen. Wie heeft het eerste bingo?
- Vind 3 dieren, 3 planten en 3 andere soorten. Wie kan dat het snelst?
- Ieder **seizoen** is de natuur anders. Herhaal de excursie in de herfst, winter, lente en zomer. Vind je andere soorten? Of juist dezelfde? Hoe komt dat?
- Bezoek verschillende **typen natuur**. In het bos vind je andere soorten dan op de hei. En in de nattere gebieden vind je heel andere planten; bijvoorbeeld een laaggelegen gebied zoals Zanderij Crailoo of Cruysbergen. Of bezoek de veengebieden aan de rand van het Gooi (o.a. van Natuurmonumenten).
- Duik verder de diepte in door een **thema** te nemen. Dat kan vrijwel alles zijn; bijvoorbeeld een excursie helemaal in het teken van bomen herkennen, kriebelbeestjes zoeken, paddenstoelen zoeken, of plantjes leren kennen. Je kunt kiezen voor een soortengroep waar je zelf veel van weet, of zoek een handige gids of zoekkaart in je thema.
- Combineer je excursie met **rekenen of taal**. In de natuur kun je heel goed dingen tellen, of ga op zoek naar soorten met een bepaalde letter. Wees creatief.
Tip: kijk ook eens naar *Flips gids voor Speelbos 't Laer* en de bijhorende lesbrief.
- Doe mee aan een **landelijke telling**. Bijvoorbeeld de tuinvogeltelling of de vlindertelling. Dat kan vaak gewoon op het schoolplein.

Let op teken

Teken komen het hele jaar voor en ze verstoppen zich goed. Maak ouders erop attent dat ze hier goed opletten na de excursie. Bestel eventueel een speciale tekenkaart via de GNR-webshop.

